

Sloboda

Uredništvo in upravništvo Kranj, Bleiweisova 7 — Ček. rač. št. 17.497 — Rokopisise ne vračajo
Izhaja vsako soboto — Naročnina meseč. din 4.—, četrtlet. din 12.—, pollet. din 23.—, celolet. din 45.— — Inserati po tarifi

LETO II.

KRANJ, 23. JULIJA 1938

ŠTEV. 30.

Kaj smo videli v Pragi

O posameznih nastopih in prireditvah vsesokolskega zleta v Pragi je bilo mnogo pisanega v dnevnem časopisu in bilo bi odveč, če bi vse to ponavljali. Nekaj pa v dnevnem časopisu ni bilo dovolj povdarjeno in to hočemo v naslednjem nazorneje izvesti.

Predvsem duh, ki preveva vso Čehoslovaško, ki je še posebno prevzel vse množice, zbrane na tem zletu in katerega ni mogel zgrešiti nihče, ki je bil v tem času v Pragi ali kjerkoli v republiki. Tu je prvič vzdušje svobode, ki veje iz obraza vsakega posameznika in iz vse neštete množice, zbrane v Pragi, duh, ki se javlja v pisanju časopisja, pri gledaliških predstavah, med uradnimi predstavami in državnimi organi, kratko, v vsem javnem in zasebnem življenju.

Takoj pri vstopu na čehoslovaška tla se je začutilo, da se sedaj človek nahaja v državi, kjer je vsakomur dovoljeno, da se zveliča na svoj način, kjer vsakdo lahko misli s svojo glavo in govori in piše kar se mu zdi, da je prav in dobro. Nikogar se ne preganja radi njegovega prepričanja in nikomur se ne vsiljuje neko ideologijo kot edino pravilno in edino zveličavno. Kje je država v Evropi, kjer bi človek mogel nekaznovano javno izpovedati svoje direktno protidržavno stališče, pa bi ne bil že isto uro za varnimi zapahi? Na Čehoslovašk. je to mogoče in celo državnemu uradniku! In nobenemu državnemu uradniku se ni treba bati izpovedi vlade, ker se pač ocenjuje sposobnost in ne politično prepričanje. Čehoslovaška je danes v Srednji Evropi poslednji otok svobode: ko stopi človek na njena tla, kar svobodneje zadiha in nek čuden mrzga ga objame, ko zapusti njene meje...

Drugič pa je to duh pogumnega in samozavestnega naroda, ki ga nevarnost ni potrla in spravila v paničen strah. V tem položaju se nahaja ta država, težke trenutke je že prebila in še težji jo bržkone čakajo. A narod se zato ne tresne, ni zbežan in se ne zanaša samo na tujo pomoč in milost. Vsak poedinec ve, kaj zmorejo sami in vsi trdno verujejo, da odloča končno le volja in trdna vera v zmago. Neugoden zemljepisni položaj in še taka sovražna premoč jih nista strla, jih nista zmedla, jim nista vzela poguma.

„Naš položaj je podoben onemu Srbije v letu 1914., a mi ne bomo pretrpeli albanske Golgote!“, „Sovražnikov se ne bojte, njih števila ne gledajte!“, „Tujega nočemo, svojega ne damo!“, „Ne bodo nas!“, vse to so gesla, ki danes vladajo in ki so v srcih vseh. Z odločno gesto je mali narod dal lekčijo velesilam in prisilil k umiku moža, ki je proti večjim in silnejšim kot je danes CSR doslej še vedno uveljavil svojo voljo. Čehi se danes ne zanašajo samo in edino na tujo pomoč, temveč grade predvsem na svojo silo, ker točno vedo, da le v slučaju, če pokažejo sami dovolj odporne moči, morejo računati na pomoč drugih in da jih v nasprotnem slučaju ne bo nihče podprl. Ne bojazen in malodušje, temveč zdrav pogum in požrtvovalnost, ki sta državo ustvarila in zgradila, jo bosta tudi ohranila. Človek, navajen našega domačega malodušja, strahopetnosti in zanašanja na tujo pomoč, kar verjeti ne more, da se nahaja sredi malega naroda in ne v osrčju kake velesile. In resnično: **CSR je velesila duha in poguma!**

Iz duha te široke svobode izvira tudi pojav, katerega je gotovo vsakdo opazil. Ta za nas nenavaden pojav se imenuje strpnost. Sočloveku se pusti njegovo prepričanje in se to prepričanje potem tudi spoštuje. Človek ostane predvsem človek in ne politični pristaš ali nasprotnik. To se je videlo povsod, osobito pa pri gostih: gost je gost vseh in ne samo gost neke skupine! Ne samo zasluge sokolstva za državo in narod v preteklosti, ne samo njegova ogromna vzgojna delavnost in pripravljenost za obrambo republike in demokratičnih svoboščin v sedanosti, temveč vse tu našete vrline so pripomogle, da je bil letošnji vsesokolski zlet resnično splošno-narodna prireditev. Kaj pomagajo vse zasluge, vsa razširjenost in vsa delavnost, če pa so ljudje, ki v svoji ozkosrčnosti in zaslepljenosti tega ne priznajo? Tu ne pomaga noben dokaz! Na Češkem takih ljudi ni, pač pa so pri nas. Za

te naše ljudi zleta sploh ni bilo, ali pa če ga že morajo priznati, ga priznajo tako, da potvorijo vse, kar priznava ves svet in kar priznavajo tudi odkriti načelni nasprotniki.

Če so bili dosedanji zleti prireditelje ene skupine naroda, je bil letošnji zlet prireditev vsega naroda, ker tokrat ni šlo za manifestacijo neke telesno-vzgojne metode, za revijo sile neke organizacije, temveč letos je narod pokazal sveto svojo organizacijsko sposobnost in višino svoje fizične pripravljenosti. In ta dokaz se je v polni meri posrečil!

Kakih 10.000 ljudi iz naše države je prisostvovalo temu zletu in vsi ti so morali občutiti isto in videti iste stvari. Če so pri tem ostali hladni in če se jim ob tej priliki niso odprle oči, potem je pač vse zastoj in ni jim pomoči! Prepričani pa smo, da si je na tem zletu prava sokolska in prava demokratska misel v naši državi pridobila novih odločnih legij!

Jasne besede

Na zborovanju nemško-socijalne stranke v Plznu je govoril tudi minister za železnice Bechine, čigar govor je posebno značilen za vsakogar, ki hoče dobiti pravo sliko o razpoložnosti in mišljenju vseh demokratično orientiranih skupin čehoslovaške republike. Min. Bechine je med drugim dejal:

„Naš narod živi na ogroženi zemlji, toda to je neustrašen narod, ki se ne bo pustil premagati in bo dokazal, da je njegova domovina nepremagljiva. On želi mir s celim svetom, s sosedi in z manjšinami. Bodočnost ima tisti, ki želi mir, sam sebi pa koplje grob kdor išče vojne.“

Predsednik nemške socijalno-demokratske stranke Jaksch pa je na-

slovil Henleinovim pristašem prav rešen opomin in rekel:

Danes je beseda samo o Nemcih in Čehoslovakih. Smo pred veliko zgodovinsko zmago svobode in človečanstva. Usoda Čehoslovaške bo odločila, če bo Evropa jutri pekel zaslužjenih ali pa raj miru. Opominjam vse „gleichschaltane“, ki v svoji zaslepljenosti verjamejo, da je mogoče Čehoslovaško republiko ravno tako lahko izbrisati iz zemljevida kakor Avstrijo. To usodno zmoto bi morali plačati številni Henleinovi pristaši z lastnim življenjem. Mi smo prepričani, da bi bil v tem slučaju nacional-socialistični režim že v treh mesecih tam, kjer je končal režim cesarja Viljema leta 1918.

Eno leto vojne na Kitajskem

Lani 7. julija se je začela vojna na Kitajskem. Japonski generali so računali, da bodo strli jedro Cankajškove armade v par tednih, največ pa v par mesecih, s tem da zavzamejo Sanghaj in najvažnejša središča na severu.

Sedaj, ko je minulo eno leto, so Japonci zavzeli eno tretjino kitajskega ozemlja, toda še to le na papirju. Stvarno pa so gospodarji le v velikih mestih. Prometne zveze so vsak dan ogrožene, o notranjosti pokrajini pa ni govora: ostale so kitajske.

Zgodilo se je nekaj, s čemer Japonci niso računali. Vse pokrajinske vlade so priznale centralno vlado in dale vojakov. Pomirili so se celo nankinška vlada in sovjetska kitajska vlada. Vsi problemi strank in vlad so se umaknili geslu: za svobodno, neodvisno in demokratično kitajsko republiko. Prve mesece se narod v zasedenih in ogroženih pokrajinah Kitajske ni razburjal. Saj je bilo na Kitajskem že dosti vojska in revolucij in ena je bila podobna drugi. Pripravljeni so bili prenašati novi režim, če bo le znosen z davki, dajatvami in zahtevami. Narodni mobilizaciji se je odzvalo malo ljudi, med premožnimi komaj 10%. Ostala je vztrajna masa narodnih armad, zavednega delavstva in študentov, ki je kazala, kaj, lahko pride. Strahovlada

japonske soldateske, zastoj vsega gospodarstva, neusmiljeno pobijanje kmetov je dvignilo mirne ljudi, da so začeli podpirati četniško vojsko, se boriti in žrtvovati za kitajsko stvar Mobilizacija od strani centralne vlade je pokazala uspehe. Nevarnost je vzbudila in zedinila 400 milijonski narod.

Položaj ceentralne vlade je danes trdnjši kot kdaj prej. Ofenziva Japoncev na Hankov je zastala vsled poplav. Nove in nove divizije Kitajcev se vezbajo, gradi se industrija in zveze z zaledjem, zlasti na jug in v Rusijo. V ozadju front gospodarijo četniki, ki štejejo 200.000 organiziranih in dobro oboroženih vojakov. Toda ne samo kitajski četniki, tudi kitajske vlade so postavljene po okupiranih pokrajinah. Lokalni promet, pošto, davke, varnostno službo, celo šole organizirajo te vlade. Japonska avtoriteta pada, glavne prometne žile so vedno bolj nesigurne. Japonci bodo morali ali se umakniti nazaj ali dobiti močna ojačenja od doma. Kakšne so razmere nam priča dejstvo, da so uporniške kitajske vlade imele dne 10. januarja velik vojni posvet v Fupingu, 150 km od Pekinga. Vojjaškega pouka se v teh krajih udeležujejo vsi moški od 15 do 35 leta. V maju so četniki ogrožali sam Peking, dne 12. julija so vpadli v mesto in pož-

USTAVA KRALJEVINE
JUGOSLAVIJE

§ 4. Državljanstvo je v kraljevini eno. VSI DRŽAVLJANI SO PRED ZAKONOM ENAKI. Vsi uživajo enako zaščito oblastev.

ZAKON O TISKU

§ 1. Tisk je svoboden. Svoboda tiska sestoji iz tega, da se neovirano izražajo misli v novinah ali drugih tiskanih predmetih...

Slovenski javnosti!

Zadnja velika povodenj reke Mure je izredno težko prizadela prebivalstvo v naših severnih obmejnih okrajih ob Muri. Uradno ugotovljena škoda znaša nič manj ko 9 milijonov dinarjev. Travniki, polja in posevki so ponekod popolnoma uničeni, tako da je v nevarnosti preživljanje našega obmejnega prebivalstva, ker letos ne bo imelo žetve; uničeni ali močno oškodovani so tudi nešteti domovi.

Splošni narodni interesi nam narekujejo, da pomagamo našemu obmejnemu prebivalstvu v njegovem obupu, ter predvsem omogočimo prehrano in obnovo opustošenih domačij. Javna sredstva niso zadostna za vse te naloge, ljudstvo samo pa si tudi ne more pomagati.

Prebivalstvu teh krajev, ki stoji na braniku naše severne meje, je treba pokazati, da ima vsa slovenska javnost razumevanje za njegovo trpljenje in da je pripravljena prinesiti za tako izredno važno podporno akcijo, katero organizira naše društvo, tudi primerne in potrebne žrtve; ne gre le za interese enega kraja, ampak cele Slovenije in Jugoslavije, ki potrebuje na svoji meji zavedno ljudstvo, zavedajoče se, da uživa zaslonbo vse naše javnosti.

Organizacijo podporne akcije je prevzelo Društvo prijateljev Slovenskih gor. Zato se obrača društvo na vso slovensko javnost z vljudno prošnjo, da prispeva po svojih močeh primeren znesek za podporno akcijo v korist pomurskim poplavljenecem. Denar naj se nakaže po čekovni položnici našega društva s pripombo „za poplavljenca“. Kdor ni prejel položnice, naj blagovoli izpolniti na pošti bianko-položnico s številko poštočekovnega računa „Društvo prijateljev Slovenskih gor, Ljubljana, št. 16.463.“ Nabiralno akcijo je odobrila kraljevska banska uprava dravske banovine, ki bo izvršila razdelitev nabranih zneskov.

Proslava 20-letnice Jugoslavije

V dneh od 6. do 15. avgusta 1938. se bo proslavila v Mariboru dvajsetletnica Jugoslavije z narodno slavnostjo, sestoječo iz razstave, ki bo prikazala 20-letni razvoj Maribora in zaledja. Vršil se bo tudi velik narodni tabor in sicer dne 14. avgusta 1938. Ker je proslava dvajsetletnice Jugoslavije v Mariboru važna za našo narodnostno in državno idejo, je potrebno, da sodelujejo pri pripravah proslave vsa narodna in kulturna društva. V ta namen sklicuje občina Kranj z ozirom na okrožnico kralj. banske uprave in sreskega načelstva sestanek vseh kranjskih narodnih in kulturnih društev, ki se vrši v ponedeljek, dne 25. julija 1938. ob 18.30 uri v občinski posvetovalnici ter pričakuje polnoštevilne udeležbe. Po možnosti naj zastopniki društev že pri sestanku javijo štev. udeležencev.

gali vsa vojaška skladišča. Tu deluje slovita in junaška Osmo armada. Njena taktika se uporablja povsod po drugih pokrajinah.

Medtem, ko v kitajski armadi raste duh odpora, je japonsko vojaštvo vedno v strahu pred nenadnim napadom, vojna se vleče v neskončnost. Japonski vojaki pogosto dezertirajo. Radi protivojne propagande je zaprtih na vojnih sodiščih 200.000 vojakov. V Sanghaju so bili radi delovanja proti vojni pred kratkim postreljeni mnogi japonski oficirji.

Razvoj produkcije kovin

V naši državi je mnogo rudnega bogastva. Vendar pa razen Slovenije do zadnjih let nismo imeli svoje toplotne industrije. Večino rude so izvažale tuje družbe v inozemstvo.

Sedaj se, zlasti letos, mnogo dela na tem, da se rude predelavajo doma in se domač konsum kovin krije z domačo produkcijo. Pregled posameznih kovin da tole sliko:

Železo. Poleg Slovenije, kjer je železarska obrt že razvita (Jesenice, Guštanj, Store) so največje železarne v Zenici. Čeprav producirajo Jesenice letno do 300.000 ton železa in jekla, Zenica okoli 200.000 ton, je naša država še vedno uvažala do 200.000 ton železa in jekla letno. Istočasno pa smo izvozili vsako leto do 400.000 ton železne rude. Lani je bil zgrajen nov plavž na Jesenicah in težka progga za valjanje v Zenici. Da se naša država popolnoma osamosvoji v pogledu porabe železa in jekla je ustanovljen državni kombinat železa in jekla „Jugoslovanski čelik“ d.d. v Sarajevu, ki ga sestavljajo državna podjetja; železarna v Zenici, železni rudniki in plavži v Varešu in Ljubiji ter premogovnik v Brezi. Po izgradnji kombinata bo njegova produkcija znašala 500.000 ton letno.

Brez nadaljnega je jasno, da je slovensko železarstvo s tem prizadeto in zapostavljeno. KID (Kranjska industrijska družba) na Jesenicah je že odpustila nekaj delavcev, kar je gotovo — kljub tudi možnim internim vzrokom — znak, da ne more polno izkoriščati novih naprav. Medtem je Zenica zaposlena z naročili, da je naročila v tem času 15.000 ton jekla v ingotih pri KID na Jesenicah.

Glavno vprašanje proizvodnje železa v Bosni je koks (ki se dobi iz črnega premoga, katerega pa v Jugoslaviji ni). Zgradile pa se bodo zato visoke peči (plavži), ki bodo obratovale brez koka.

Baker. Glavni rudnik bakra je v Boru v Srbiji in je v francoskih rokah. Letos so zgradili nove rafinerije bakra, da se bo baker pridobival doma. Kapaciteta rafinerije znaša 30.000 ton letno, poleg tega pa se bo iz te rude dobilo še okrog 1500 kg zlata in 4000 kg srebra. Borski rudniki bakra so po velikosti tretji v Evropi.

Aluminij. Naš izvoz bauksita — aluminijeve rude — znaša 300.000 ton. Glavna nahajališča so v severni Dalmaciji. Topilnic za aluminij še nimamo, ker se zato rabijo velike električne centrale. Rudniki so v angleških rokah.

Cink. Rudniki cinka so v Trebči in Kopaoniku. Letos bodo angleške družbe, ki imajo te rudnike v rokah, pričele graditi nove topilnice v Šabcu s kapaciteto 10.000 ton letno, kar bo pokrilo domačo potrebo.

Svinec se dobi v rudniku Zrečan. Doslej se je izvažalo 80.000 ton svinčene koncentrate. Po pogodbi z državo bodo zgoraj omenjene angleške družbe zgradile tudi topilnice za svinec, ki bodo proizvajale 20.000 ton letno. Topilnice za svinec bodo zgrajene v Kosovski Mitrovici.

Kot je napredek in industrijalizacija za državo in za gospodarstvo pozitivna stvar, vendar gotovo ni vseeno, kako se to izvede.

Borski rudniki, ki so lani izplačali **275% dividendo** (za vsakih vložnih 100 din, v enem samem letu 275 din obresti), poleg dobičkov, skritih v rezerve in odpise, so dobili za gradnjo rafinerij ogromne davčne, taksne in prevozne ugodnosti od države. Kljub novim investicijam za rafinerije dobički ne bodo manjši.

Angleška družba Trepča Mines Limited, ki ima cinkove in svinčene rudnike, je lani izkazala 150 milijonov dinarjev čistega dobička. Ker se je na predlog države obvezala zgraditi topilnice za cink in svinec, bo imela mnoge ugodnosti: prostost vseh carin, trošarin in taks za izvoz teh kovin, prosta bo družbenega davka za 6 let, nadaljnih 9 let pa bo plačevala znižan davek. Doklad bo plačevala družba 10% banovinskih, 20% občinskih, 2% za zbornice. Prvih 6 let pa je prosta vseh dajatev. Znižane so ji tudi trošarine na elektr. tok itd.

Kaj to pomeni? — To je dejanska subvencija države tujim družbam, ki daleč presega investicije za nove naprave! Ako država želi zgraditev topilnic, naj bi rajše **vpeljala izvozno carino za rudo in uvozno carino za kovine**. Potem bi družbe gradile topilnice iz svoje inicijative — in brez ugodnosti.

Dalje vemo, da so socialne razmere v teh rudnikih več kot slabe. Ves ta napredek in ogromni dobiček gre na račun naših delavcev. Razen točk o zaposlitvah tujcev ni država postavila nikakih pogojev, ki bi ustavili izkoriščanje delavstva.

In še eno, najvažnejše, kar je vodilo naše gospodarstvenike pri povečavi in modernizaciji državnih železarn in železnih rudnikov ter plavžev. Naše klirinško dobroimetje v Nemčiji — ki se vrti že leta okoli 200 milijonov dinarjev in izvira predvsem iz

izvoza naših poljskih pridelkov, žive in visoko vrednih rudnin, katere bi opreznější gospodarski politiki kaj lahko stalno prodajali za polnovredne devize — bi naraslo v ogromne svote, če si ne bi pustili vsiliti teh novih mašinerij in tovarniških naprav od Nemčije za manjvredne obračunske marke. Tako bo Nemčija zopet lahko na račun teh dobav potom klirinških obračunov dobivala pri nas to, kar nujneje potrebuje: živila in rudnine. Ta način trgovanja je Brazilija, kakor smo že poročali v „SO-

boli“ od pretečenega tedna, enostavno s 1. julijem t.l. odpovedala.

Tiskarna

**„Sava“ d.d.
Kranj**

Knjigarna - Knjigoveznica
Izdelava štampiljk
Zaloga vseh šolskih potrebščin

Industrija v Sloveniji in jug

Nedavno je beograjsko „Vreme“, ki stoji zelo blizu našemu ministrskemu predsedniku dr. Stojadinoviću, prineslo čisto reklamen dopis o povšanju obratnega kapitala nove tovarne gumijevih izdelkov „Jugovulkan a.d.“ v Beogradu od 665.000 na 3 milijone dinarjev. Obenem objavlja popis artiklov in profilov, ki naj bi se izdelovali v tej novi tovarni. Stevilo: 500 različnih! Kapaciteta bo 100 vagonov na leto!

Nastaja vprašanje: **ali se s tem mogoče ne stavlja industriji v Sloveniji nov problem?** Splošno vzeto: v Sloveniji, v ožjem smislu: pri nas v Kranju in nakoncu koncev vsem delovnim silam kranjske gumi industrije in posredno tudi tukajšnjim in okoliškimi obrtnikom in trgovcem?

Pred dobrim letom dni je uprava „Semperita“ hotela trgati na akordih delavcem, zaposlenim pri izdelovanju plaščev za bicikle. Na intervencijo delavskih zaupnikov je padel odgovor, naj se delavci pobrigajo, da tovarna v Leskovcu ne bo prodajala ceneje kot oni, pa ne bo prišlo do trganja! Kako so mogli zaupniki s takim odgovorom med delavce ni namen sedaj obravnavati.

Namen je, da se pokaže, da je merila uprava s tem odgovorom na cenejšo delavno silo na jugu ter baje tudi nakazala možnost selitve tovarne na jug?

Če vpoštevamo nadalje še nizko kupno moč prebivalstva v naši državi, potem lahko vemo, da prihaja največji del naročil od države. Poleg tega gumasti izdelki pri nas ne uživajo take carinske zaščite kot n. pr. tekstilni, in je vsled tega konkurenca inozemskega blaga še vedno zelo močna.

Če se obenem zavedamo, da beograjska tovarna pridobiva na tem, da je mezda polovico nižja kot pri nas, da je glavno tržišče (državni magazin!) v neposredni bližini in da

transport ne stane skoraj nič, lahko v bližnji bodočnosti pričakujemo v njej zelo resnega tekmeca.

Za enkrat stvar še ni tako aktualna. Jug nima kvalificirane delavne sile in jo mora šele ustvariti. Je pa na drugi strani popolnejši, ker ima nove in modernejše stroje ter zelo mehaniziran obrat.

Kakor je stopil pred slovensko javnost problem premoga in našega rudarja v zvezi z njim, živlenski obstoj našega kovinarja v zvezi z izgradnjo zeniške železarne, kot se počasi pojavlja problem tekstila, tako stopa sedaj problem gumaste industrije pred nas.

Delavstvo je prvo, ki mora biti pripravljeno na to. Nekaj tisoč slovenskih ljudi zopet lahko izgubi možnost vsaj zadostnega preživljanja. Kako bi se to poznalo kmetu v okolici Kranja, kako trgovcu in obrtniku v mestu? Interesi vseh teh so torej tesno povezani! Ponovno pa moramo povdariti, da nimamo ničesar zoper srbski delovni narod, smo pa zoper vsako koristenje na naš račun!

Dolžnost je torej našega delavstva, da se enotno organizirano v zvezi s kmeti, trgovci in obrtniki zainteresira na tem problemu. Ono ne sme radi tega prezreti mogoče potrebno borbo zoper akordni sistem zaboljšanje delavnih in plačilnih pogojev, zato bo tudi ta boj težak, ker se pač nikdo rad ne odpove — bodisi konkurenci ali delavstvu na ljubo — dobičku, kakršnega je vajen.

Zato je treba še dalje. Država bi morala svoja naročila oddajati prav toliko tovarnam v Sloveniji kot onim na jugu.

Naše delavstvo pa mora ustvariti enotnost delavstva v vseh tovarnah gumastih izdelkov za postavitev minimalne mezde, ker bo s tem odpravljena oziroma izenačena konkurenčna možnost industrije v Sloveniji z ono na jugu.

PODLISTEK

Na ozkotirnici

Milan Santić Beograd 1938

Uvodne besede

Te življenske zgodbe se nanašajo na sedanje gospodarske, politične in prosvetne razmere Bosne in Hercegovine. Značilne so po svoji preprostosti in enostavnosti, pretresljive pa po svoji življenski vsebini in družbeni ravni.

Milan Santić je kot človek in književnik zopet enkrat pokazal, kako se mora pisati o ljudeh za ljudi ali kakor bi Cankar rekel: „Kako je treba dobi kazati ogledalo!“. — To je res zgodovinsko-razvojni ogled življenskih dejstev, ki pomeče vso romantično in idilo, s katero kramarijo in životarijo žal že toliki slovenski književniki, ki ne vidijo resničnega življenja med nami Slovenci in beže od njega, ker se jim zdi „presurovo“ in „prenizkotno“, da bi si ob takem življenju „umazali“ svoje „umetniško pero!“ —

Imeti kozo in tri dinarje dnevno za marsikoga pomeni srečo in blagostanje

Prijepolje, junija 1936

Kraljevske pobožne ustanove in beli samostanski dvori nas spominjajo sijaja in slave preteklosti, ostrine meča govore o zmagah in zavednosti našega naroda, gozdovi in vode pojo večno pesem prirode, a v očeh sirot

se ogleduje beda sedanosti in strah pred onim, kar pride jutri.

Življenje je zamrlo. Trgovci po ves dan sede prekrižanih rok na stolčkih in željno pričakujejo redke odjemalce, ki prihajajo, da kupijo neobhodne življenske potrebščine in stvari. Kajti v tem kraju se živi z najmanjšim, a to najmanjše je tako majhno, da človek ne more verovati v to. O življenskem standardu vobče se ne more govoriti, ker je neodrejen. V vsakem slučaju standard povprečnega človeka v tem kraju ne znaša več kakor dva do tri dinarje dnevno. V tem so vračunjene vse življenske potrebe: stanovanje, hrana, obleka, razsvetljava, kava in ostalo razkošje. O tem govore dejstva.

In v tem je sreča, da tak človek nima skoraj nikakih zahtev in ker se je zatekel k sijajnemu usodnemu modroslovju. On globoko veruje, da je usoda tako zapisala, a mimo njenih predpisov se ne more iti, niti kaj zahtevati.

Ako bi, na primer, Rušid Čakava, katerega meščani iz milosti kličejo Rušo, imel zajamčeno tri dinarje dnevno in eno kozo, bi bil on v resnici bogatejši od Rockefellerja, srenejši od vseh zmagovalcev, katerim se je nebo nasmehnilo in mirnejši od samega Bude. Ali k nesreči, Rušid niti tega nima. Pa vendar on živi in ni nezadovoljen.

Rušid ima kavarnico v Prijepolju. To je majhna starinska hiša s stolčki. Velik človek se mora zelo nagniti kadar vstopi. Zgoraj pod samo streho,

katere se lahko z roko dotakne, je na košu deske napisana tvrdka z debelimi krivimi črkami: „Točilnica kave in brivnica — Rušid Čakava — Prijepolje“. Znotraj dve stolici, žerjavnik z malo žerjavice, na žerjavici kotliček, v katerem vre voda in na enem zaboju nekoliko šalic razne barve in velikosti. Še dve škatlji, v eni sladkor, v drugi kava. V drugem oglu prodajalnice: ena stolica brez naslonjala, majhno ogledalce (po vsej priliki sneto s petrolejke), dvojne škarje vise na zidu, ena brivec in škarje za striženje. A v sredini delavnice Rušid Čakava, „kavarnar in brivec iz Prijepolja.“

Britje in striženje — pol dinarja

Sestdeset let je že prekoračil, pa vendar se še dobro drži. Veruje v milost božjo in vsak dan po petkrat jemlje avdes (kopelj ali umivanje Mohamedancev pred molitvijo po predpisih muslimanske vere.)

„Koliko stane kava, Rušid?“

„Pa, kako naj ti povem... Jaz imam kavo dvoje vrste. Ta, ki je kakor sladka, je po dinarju, a to brez sladkorja ne plačujem dražje od 25 par.“

„Koliko narediš dnevno kupčije?“

„Kakorkoli. Nekdaj tri, nekda štiri, a zares, kadar je dober tržni dan izvečem tudi pet do šest dinarjev. A imam dneve, zares, kadar do tretje večerne molitve ne zaslužim niti beliča. Kadar je pa tržni dan, tedaj dobim nekaj za striženje in britje.“

„Za koliko strižeš?“

„Hm“, smeje se Rušo, „kolikor kdo da. Nisem še nobenega stiskal za vrat in mu zaračunal več od pol dinarja. A kadar človek nima, ostrizem ga tudi zastonj, ker, kaj pa je to ostriči človeka zastonj. Škarje se ne obrabi. To ni kakor kava, ki jo moraš kupovati vsak dan novo.“

„Koliko porabiš kave na dan?“

„Zares kaj naj ti rečem. Osminka kave mi traja polne štiri dni. Ali, najemina me davi. Petnajst dinarjev najemnine plačujem mesečno, pa ne morem več vzdržati.“

„Pa dobro Rušo, kako preživljaš deco in kako živiš?“

„V resnici, da jih hranim jaz. Bog pa jaz. Malo zelja, malo moke in kar Bog da. Moj lepi gospod, ko bi jaz imel samo kozo, nobeden bi mi ne bil enak. Tedaj bi imel skozi vse leto mleka in sira, tudi za zimo bi shranili mesnato jed. Ali, kaj hočeš, kova je draga. Dobre koze ne moreš kupiti izpod osemdeset dinarjev. A to ti je denar!“

Tako živi Rušid Čakava. Tako žive še mnogi in mnogi Rušidi v Prijepolju. Njegov slučaj ni osamljen. Ker trgovina je propadla, obrti uničene, cene pa vsemu padle. A živeti se mora. Ljudje pa z nekim čudnim mirom nosijo svoje brčme, nikogar ne obtožujejo za nobeno stvar, podrejšo se usodi, ki je tako zapisala.

In verujejo, trdno verujejo, da bo nekega dne boljše.

S srbskega prevedel
Anton Ranin

Bled v letošnji sezoni

Predsezona je bila letos prav dobro obiskana. Glavna sezona pa je dose-
daj enako slaba kot lani. Obstoji si-
cer upanje, da se bo obisk povečal,
vendar je gotovo, da je mnogo publike
izostalo. Zlasti pogrešamo Čehe, An-
gleže, Avstrijce (Dunajčane). Močno
je padel tudi obisk gostov iz naše
države. Obisk iz Nemčije je nasprot-
no še narasel. Lani so bili domači
gostje najštevilnejši in so bili Nemci
daleč na drugem mestu. Letos pa je
Nemcev dvakrat več kot domačih.
To je za Bled zelo slabo znamenje,
ker vemo, da Nemci niso stalni gostje

Cene so ostale večjidel enake, kot
lani, t. j. v hotelih od 140—90 din
(vse s taksami vred), v pensionih od
100—60 din dnevno. V pensionih so
cene nekaj nižje. Zelo slabo so za-
sedene privatne sobe in stanovanja
po vilah, še slabše kot lani. Zato se
dobi postelja privatno že za 10 din
dnevno. Treba je upoštevati, da so
se spremenili časi in publika. Na
Bledu je le malo gostov, ki bi ostali
tu po en ali dva meseca kot pred
leti. Večina so to ljudje, ki izrabijo
svoj 2-tedenski dopust iz službe in
gredo k nam, kjer ceneješe izhajajo
kot doma. Tako so torej privatne so-

be zasedene šele tedaj, ko v hotelih
ni več prostora.

Pričakovati moremo, da letošnja
sezona saj ne bo slabša, kot je bila
lanska. Kakega izboljšanja pa zaen-
krat tudi ne bo.

Treba omeniti, da je 15. julija pri-
šla zdraviliška godba, ki bo igrala
do 31. avgusta. Pri godbi je 14 god-
benikov — študentov konzervatorija
v Ljubljani. Dirigent je g. Jože
Gregorc. Čeprav to ne bo godba, kot
n. pr. vojaška, smo zelo veseli nje-
nega nastopa. Pričakovati je, da bo
odslej zdraviliška godba vsako leto
igrala.

Zdraviška komisija je vzela za le-
tošnja sezono zelo ugodno v najem
Pongračev park. Bled pravzaprav ni-
ma svojega parka (zdraviški park je
mного premajhen) in bi bilo nujno
potrebno, da Zdraviška komisija ta
park kupi. Kupna cena je nekaj pre-
ko dveh milijonov din. Potem bi se
mogel urediti res lep park, ki bi se-
gal od cerkve do Park-hotela. Samo
treba bo delati bolj estetično in e-
konomično kot pa letos, ko je bilo v
zelo ponesrečeno škarpo pred Zdra-
viškim domom zabitih nekaj desetsti-
soč din, pa še ni gotova.

O vzrokih neuspehov na naši gimnaziji

Prvi odgovor na našo anketo

Vsemogoče teorije sliši človek o
neuspehih kranjske gimnazije. Toda
ali je v resnici samo to zadnje leto
katastrofalno po uspehu? Ze lansko
leto je v VIII. razredu padla ena tre-
tjina vseh učencev: 8 v razredu, 2
pri popravnih izpitih. Primerni us-
pehi pa so tudi že prejšnja leta po-
časni pripravljali letošnji rekord. Pro-
centuelno je kranjska gimnazija zad-
nja leta vedno med prvimi po ne-
uspehu.

Kje je krivda? Ali na učencih? Dva
lanska učenca, ki sta v Kranju pad-
la, sta v Celju zdelala s prav dobrim
uspehom razred in maturo, dočim
je v Kranju od 8 repetentov izdelalo
troje z dobrim uspehom, ostali so
zavrtnjeni za eno leto ali za tri mese-
ce. Kako je možna ta diferenca? Ali
je tu drugi učni načrt ali ga pa mor-
da samo v Kranju izvajajo? Na uni-
verzah se navadno kranjski dijaki
preveč ne odrežejo — razen par iz-
jem (mesto, da bi bilo obratno).

Kako to? Predvsem ima gimnazija
namen dati človeku čut orijentacije,
splošen pregled znanosti in ga nau-
čiti delati.

Kako se to izvaja pri nas, to vedo
dijaki sami. Vsak profesor svoj pred-
met specializira. V začetku leta vsak
naredi govor: „Moj predmet je naj-
važnejši, to je važno za življenje, to
se boste morali res dobro učiti!“ Ko
pride konec leta snov ni predelana,
da pa se zadosti predpisu, se razloži
vse v dobrih treh tednih, kar bi mor-
alo biti na dnevnem redu tri mesece.
Tako po razrednih konferencah se
navadno na dolgo in široko obravna-
va snov, navadno brez potrebnega
pregleda, dijaki ne slede (sami pravi-
jo, da se jim ne izplača). Naslednja
konferenca se naglo približuje, treba
bo izpraševati; da se temu izogne se
poleg drugih še pišeje naloge iz fizi-
ke, kemije, zgodovine, zemljepisja ali
celo iz verouka. Da potem zmagajo
slabe ocene, ni čudno.

Učenci tudi če bi imeli voljo, več-
sih ne morejo študirati. Večina prof.
se sploh ne drži učne knjige, vsak
trdi, da je zastarela in pomanjkljiva,
tudi če je iz leta 1935. in od sloven-
skega pisatelja. Najbolje bi bilo, da
bi izdal vsak svoja skripta (iz pro-
fesorске vneme bi dosegli morebiti
celo 2 izdaji na leto).

Drugi namen: Ali se učenci nauče
delati? To, kar bi bil glavni namen
se menda sploh ne upošteva. Oni, ki
je tilitirani bo že spravil na dobro.
Tako so oni, ki izdelajo talentirani,
toda pozneje življenje, ki zahteva
dela in to predvsem sistematičnega,
ne dobi iz take gimnazije dovolj do-
brih moči; taki ljudje so navadno
nesposobni za povprečnega duševne-

ga delavca. Težko je takemu človeku
prebrati samo eno znanstveno knji-
go, še težje morda roman v tujem je-
ziku. V šoli se prebere v enem letu
5—8 lekcij, privatno štivo 5 strani v
šoli, ostalo če hočeš doma; v šoli se
pa pečajo s čim drugim; to je za
normalnega človeka enostavno zmeda.
Kaj pomaga če dijak kupi 2 ali 3
knjige, pa jih ne prečita.

Ves članek seveda izveni, kot bi
hotel zagovarjati učence. Nič ne bom
prikival, ta namen sem imel ves čas
pred očmi, kajti po članku v „Slov.
narodu“ leži vsa krivda na dijakih.
To sem hotel izpodbiti, navedel sem
par konkretnih primerov, ki naj bi se
jih prof. izogibali. Izogibali pa naj
bi se tudi onega čudnega razmerja,
ki sliči kaplarju in redovu. Tudi di-
jaku se mora privzgojiti čut, da ni
poslušen stroj—avtomat, temveč po-
polnoma enakovreden član družbe,
ki se pokorava iz razuma, ne pa za-
radi kazni.

To so grobe poteze, ki sem jih na-
vedel v dobri volji, da se jih bo
skušalo odpraviti. Saj profesorju —
pedagogu (ne uradniku) ni težko, če
ima voljo ustvariti nekaj pozitivnega.

Hotel Stara pošta, Kranj
Vsak večer vrtni koncert s plesom!
Žive postvli in raki se dobe stalno

Sokolsko društvo
Ljubno na Gorenjskem

Sokolsko društvo Ljubno prouklavi
dne 24. julija t. l. 20 letnico obstoja
države z okrožnim zletom radovljiš-
kega okrožja v Ljubno, katerega spo-
red je sledeči:

Ob pol 14. uri skušnje vseh oddel-
kov; ob pol 16. uri povorka in otvo-
ritev letnega telovadišča; ob 16. uri
telovadni nastop vseh oddelkov. Po
telovadbi velika narodna zabava v
vseh prostorih Sokolskega doma.

Sokolsko društvo Ljubno si je sta-
vilo v program Petrove pelletke, da
prizida drugi del društvenega doma
ter uredi letno telovadišče, kar vse
bo društvo izročilo v nedeljo svoje-
mu namenu.

Da pa je bilo vse to izvršeno v tako
kratkem času je gotovo dokaz, da
je tudi pri nas v Ljubnem polno so-
kolskega duha in volje za izvrševanje
sokolskega klica: Le naprej brez mi-
ru.

Zato naj velja geslo: v nedeljo 24.
julija vsi v Ljubno, da skupaj mani-
festiramo za našo lepo Jugoslavijo
in za procvit našega in vsega jugo-
slovanskega sokolstva.

Ne damo se!

Sokolsko društvo v Ljubnem

Domače vesti

Slavka Šavnikova

Kamen bi se usmilil, še tako okrut-
na roka bi omahnila in najbrezob-
zirnejši korak bi zastal pred tako
vdano ljubeznivim obrazom, toda do
obupa neizprosna usoda je z glasom,
ki ne pozna solza in ne usmiljenja,
odločila drugače.

Slavke Šavnikove ni več! Tako mir-
no in tiho in vdano kakor je žive-
la, je tudi odšla. Tudi najtrši možakar
ne bi tako junaško prenašal udarcev
in trpljenja, ki jih je naložila tej
nežni duši usoda. Vedno se je zopet
zravnila, vsaj na zunaj umirila srce
in nosila naprej, dokler ni za vedno
omahnila...

Ni važno, odkod, kdaj in po kaj je
prišla! Resnica je, da jo je vzljubil
cel Kranj, spoštoval njen ljubeznivi
značaj in visoko cenil njeno prepro-
sto a tem prisrčnejšo ljubeznivost.
Zastonj jo bodo še nadalje iskali re-
veži, še težje jo bodo pogrešala vsa
naša dobrodelna društva, pa tudi vse
druge ustanove in narodna društva
so izgubile v njej vneto zaščitnico in
podpornico.

Zadnjo sredo jo je spremlil ves
Kranj k zadnjemu počitku, pa tudi
od blizu in daleč so se zgrnili pri-
jatelji in znanci iz Ljubljane, Tržiča,
Radovljice in drugje, da ji oddajo
priznanje na zadnji in najžalostnejši
poti. Pogreb je bil kakor celo življe-
nje blage pokojnice: brez hrupa, ti-
ho in vdano ter z zadržanimi solza-
mi v očeh so stopali razžaloščeni
svojci, prijatelji in znanci na tej tež-
ki zadnji poti splošno priljubljene
in spoštovane gospe in v juliju jih
je pretresal mraz — marsikoga do
srca!

Počivaj v miru, anima candida!
Neutolažljivim svojcem in sorodni-
kom pa ob tej nenadomestljivi izgu-
bi najiskrenejše sožalje!

Društvo jugoslov. obrtnikov

DJO — Društva jugoslovanskih o-
brtnikov, ki so bila zabranjena vsled
svojega odločnega nastopa pri volit-
vah v Zbornico za TOI bodo zopet o-
živela. Pritožbi predsednika centrale
DJO g. Lovra Pičmana je sedaj dr-
žavni svet ugodil in razveljavil sklep
banske uprave v Ljubljani.

DJO je štel preko 30 društev v Slo-
veniji in je odločno delovalo za in-
terese obrtnikov. Pričakujemo, da bo
svoje delo v istem smislu in z istim
elanom nadaljevalo.

Z REDNIM PLAČEVANJEM NA-
ROČNINE nam prihranite mnogo
truda in stroškov! Naš čekovni račun
ima šte. 17.497 in se glasi: Uredniš-
vo in upravništvo „Sobote“ Kranj.
Čeloletna naročnina znaša din 45,
polletna din 23, mesečna pa din 4.

Zasedanje davčnega odbora se je
že pričelo. Trgovci iz Kranja pride-
jo na vrsto dne 26. julija in sicer od
črke A—P, vsi ostali pa 27. julija;
gostilničarje se bode obravnavalo 28.
julija, obrtnike pa 2. avgusta. —
Vrstni red za vse ostale sosedne ob-
čine in poklice smo objavili že v „So-
boti“ od 16. julija, opozarjamo pa še
enkrat vse davčne zavezance, da ne
zamujajo rokov, ker bo sicer vsaka
še tako upravičena pritožba — brez-
uspešna!

K OPERNIM PREDSTAVAM V
TRSTU Vas popelje Putnik v udob-
nih avtobusih po nizki ceni. Informa-
cije pri Putniku Kranj. Prijave do
27. julija 1938.

V Novem Mestu se vrši to nedeljo
24. julija obrtni dan. Naše društvo
ima namen se udeležiti skupno in je
avtobus preskrbljen. Vožnja stane 50
din. Odhod je izpred Stare Pošte v
nedeljo zjutraj ob 6. uri. Vsi oni ki
bi se udeležili, naj se javijo v so-
boto do 5. ure popoldne na Zdrže-
nju. V skrajno slabem vremenu izlet
odpade. Popoldne obiščemo novome-
ške toplice. Priključijo se lahko tudi
znanci in prijatelji. — Društvo slov.
obrnikov v Kranju.

Strelske tekme. Kranjska strelska
družina prireli v nedeljo 31. t. m. in
7. avgusta t. l. velike nagradne strel-
ske tekme. Tekmovalo se bo od 8.
zjutraj do 6. ure popoldne. Vsega
bo okoli 50 lepih daril, ki predstavl-
jajo vrednost nad dva tisoč dinar-
jev. Streljalo se bo na tarčo „Zma-
govalec“ (200 m, 30 strelöv, „Najbolj-
ši strelec Gorenjske“ za leto 1938.),
in na „Splošno tarčo“. Ako se doseže
sporazum s tukajš. lovskim društvom
se postavi na 100 m tudi tarča „Sr-
njak“, da pridejo tudi naši lovci na
svoj račun. Vodstvo tekmovanja s
flobertovkami je prevzela marljiva
odbornica gđc. Grabnerjeva in bodo
streljale dame na 20 krožno, gospod-
je pa na 5 krožno tarčo, dočim je
mladini dovoljeno streljanje na
obeh. — Vsak naboj stane samo 1 din
(za vojaško in flobert puško), vstop-
nine ali vpisnine ni nikake. — Va-
bimo vse, ki se zavedajo kolikega
vzgojnega pomena osobito z narodno
obrambnege stališča je streljanje v
splošnem, da se tega tekmovanja pol-
noštevilno udeleže in privedejo s se-
boj še vse svoje prijatelje in znance.

Kolesarji — športniki, ki se zani-
majo za ustanovitev kolesarskega klu-
ba v Kranju so vabljeni na prvi se-
stanek, ki se vrši dne 24. julija ob
9. uri dopoldne v prostorih gostilne
Mayer.

Specceristi in manufakturisti se bo-
do spoprijeli v nedeljo 7. avgusta na
zelenem polju v boju za prvenstvo
v nogobrcu. Združenje trgovcev v
Kranju je namenilo zmagovitemu
moštvu lep pokal, kar dokazuje, da
tudi kranjski trgovci privoščijo svo-
jim marljivim nastavljenecem toli za-
služenega razvedrila. Tekma bo goto-
vo senzacija prve vrste tudi v šport-
nem oziru, čeprav bo najbrže vsak
član moštva hotel predvsem dokazati
svojo — točno in hitro postrežbo,
kar vse je pri nogometu kakor za
pultom posebno važno.

CROBATH
K R A N J

MODA ZA POLETJE

DELENI, SVILE, NO-
GAVICE, MOŠKO PE-
RILO, KAMGARNI

Solidni vir za vsakogar!

Cesta proti Kokrici je v za naše
razmere rekordnem času res vzorno
popravljen in polita z oljem, tako
da je hvala Bogu prah v tem delu
popolnoma odpravljen. Samo tista
koliba — javna tehtnica! — kljubuje
še vedno in krasi obenom z bivšo
občinsko — sedaj Slavčovo — pristavo
vso okolico in posebno še odcep
na ali iz kokriške ceste. Skrajni čas
bi bil, da se ta koliba podre in vsaj
zunajši izgled pristave napravi pre-
nosljivim! Občinski svet je kolibo že
lansko leto soglasno obsodil na smrt,
toda zdi se da je bila od uprave po-
miloščena na (koliko?) letno ječo.

V nedeljo popoldne
VSI NA
SOK. TOMBOLO
NA BLEO
Dobilki za 15.000 din

Park kralja Petra. Naš svoječasni klic po redu v parku je vsaj delno zalegel. Občina je baje nastavila paznika, ki mu je dolžnost prijaviti kršitelje reda, zlasti pa naznaniti vsakega kolesarja, ki ga zaloti v parku na kolesu. Kljub temu pa je nedostatkov v parku še vedno dovolj. Cestišča bi kazala spet enkrat nasuti, da ne bodo kazala reber, pa tudi klopi ne delajo posebne časti. Tako revne so, da bolj biti ne morejo. Kaj če bi jih občina, vsaj postopoma, če ne že naenkrat, nadomestila s podobnimi kot so one železne v sredi parka. Morda bi se pa Tujsko-prometno društvo zganilo, kljub vročim dnevom. O njegovi delavnosti smo svoje čase čitali sila mnogo. — Restavrater g. Reš je ogradil svoj vrt z dosti lično ograjo in nasadil ob njej kanadskih topolov, ki dobro uspevajo. Kaj, če bi se istega olepšanja lotil kdo na nasprotni strani Nar. doma, ogradil precej obširni prostor, ki služi sedaj samo za prehod (bližnico), ga primerno uredil in tako zgradil deci prepotrebno igrališče.

Novi leseni most čez Kokro je vsakakor pridobitev za celo mesto in tudi vso sosedno okolico, obenem pa prvovrstna privlačnost v tujsko-prometnem oziru. Vsak objektivni opazovalec more v tem pogledu samo pohvaliti vse merodajne faktorje in priznati zasluge. Ni pa prav, da se je dopustilo in se še nadalje trpi obzidje — sestojече iz okoli dva metra visokih plotov ter zidov — ki pozdravi vsakega sprehajalca od leve in desne tik ob prehodu čez most na hujanski strani. Ne moremo razumeti, kdo je dal dovoljenje za postavitev takih skaz, ki istočasno zapirajo razgled, kvarijo okolico in onemogočajo prehode, katerih se je ljudstvo posluževalo že desetletja in desetletja. O tej zadevi se je tudi že govorilo na eni zadnjih občinskih sej in je gosp. župan obljubil, da se bo vse v najkrajšem času uredilo na obče zadovoljstvo prizadetih, toda do danes ni bilo po naši vednosti še ničesar resnega ukrenjenega v tej zadevi. Razumemo, če si hoče kdo ograditi svojo lastnino, predvsem pa se mora ravnati po predpisih in gledati tudi na obči interes, kar naj posebno velja za naše gasilno društvo. Vse merodajne faktorje — osobito pa Tujsko-prometno društvo — pozivamo, da ukrenejo čimprej vse potrebne korake in da te nakaze čimprej izginijo.

Konj je poginil. V ponedeljek, neka ob petih pop., se je pred Kušlanovo hišo zgrudil konj in poginil vsled kolike, povzročene po uživanju sveže detelje. Do tu še ni nič nenavadnega, toda da mestna sanitarna oblast pušča poginulo žival na licu mesta kar do 9. ure zvečer in nudi našemu proslulemu letoviškemu kraju tako izredne atrakcije (zadnjič smo imeli razstavljenega morskega psa), je res hvalevredno. Morda bi kazalo, da Tujsko-prometno društvo take zanimivosti povdari v svoji razgibani propagandi, ali pa piše po znamenite pse, ki so svojčas skrbeli za higijeno po Stambulskih ulicah.

BESNICA

Prostovoljna gasilska četa v Besnici priredi v nedeljo 24. t. m. pri Gasilskem domu veliko vrtno veselico z godbo, plesom, prosto zabavo in srečolovom. Vstopnine ni! Ker je čisti dobiček namenjen za nabavo nove motorke vabimo občinstvo, da se te prireditve polnoštevilno udeleži!

SENCUR

Prostovoljna gasilska četa Sencur priredi v nedeljo 31. julija t. l. svojo veselico na vrtu g. Franceta Okorna Igra domača godba, pa tudi za drugo zabavo ter dobro jedajo in pijačo bo vsestransko preskrbljeno. Vstopnina prosta!

CERKLJE

Ljubljanski „Slovenec“ in beograjsko „Vreme“ pišeta, da je bilo v nedeljo 10. t. m. po Sloveniji precej shodov v proslavo 20-letnice obstoja države. Pravita, da „so posetile shode

KOLESA

z enoletnim jamstvom

Cene koles sem **znižal**, obenem pa je vsak kupec **zavarovan za 20.000 din.**

Jako važno!!!

Samo prvovrstnih znamk se dobijo pri tvrdki

IGNAC MAJNIK

KRANJ

GLAVNI TRG

SOBO-ČRKOSLIKAR, PLESKAR IN LIČAR

GREBENŠEK JOSIP

je otvoril

◀ novo specialno trgovino ▶

barv · lakov · čopičev

v KRANJU

VIDOVDANSKA CESTA 6 (v hiši tiskarne „Sava“)

in se priporoča za vsa v stroko spadajoča dela ter nakup vseh potrebščin po zmernih cenah!

velike množice ljudstva z godbami in pevskega zbori. Navajata tudi shod v Cerkljah. Ta shod v Cerkljah je bil tako ogromen, da ga je „posetilo“ kar okrog 20 ljudi, pa še te je predsednik kraj odbora JRZ lovil skupaj tik pred shodom. Ja, tudi hvale se narod naveliča...

Iz krajevnega odbora JRZ v Cerkljah sta izključena gg. Jenko Martin iz Pšate in Mušič Franc iz Sp. Brnika. Častitamo! — Pred leti sta doživela podobno nesrečo (takrat je vladala JNS) gg. dr. Sabothy in dr. Semrov v Kranju, ki sta gotovo še danes ponosna na to izključitev.

BLED

Tombola Sokolskega društva na Bledu se vrši v nedeljo 24. t. m. ob pol 4. uri pred Sokolskim domom. Glavni dobiček je spalnica, dalje kolo, železen plug in še mnogo drugih visokovrednih dobitkov. Udeležite se!

KRANJSKA GORA

Kranjsko glasbeno društvo priredi ob priliki izleta v Kranjsko goro 24. julija godbeni koncert dopoldan v restavraciji „Slavec“ v Kranjski gori, popoldan pa na Korenskem sedlu v planinskem hotelu „Pristavec“

Kartoteka JRZ

Glavno glasilo JRZ „Samouprava“ piše v uvodniku od 13. t. m., da je vsaka politična stranka toliko vredna, kolikor se ji posreči, da se ukorenini v ljudstvu in da pridobi pristašev za sebe. Število pristašev in strankina organizacija — pravi „Samouprava“ — sta edino merilo za moč stranke. Zato vodijo stranke povsod po svetu statistiko o kretanju svojih članov in se trudijo, da število vpisanih članov vedno raste, ne pa pada. „Samouprava“ pravi, da ima tudi JRZ kartoteko svojih članov. Njih število da stalno narašča, dnevno povprečno po najmanj 200.

Mnenje „Samouprave“, da je merilo za moč stranke nje organizacija in število članov, je lahko pravilno ali pa tudi ne. To mnenje pač velja za stranke v demokrat. državah, kjer si ljudje lahko izbirajo stranko po svojem lastnem prepričanju. Kjer pa ti pogoji niso podani, pa kartoteka članov še ne dokazuje moči stranke.

Tudi Uzunovičeva JNS je imela kartoteko članov, ki je bila mogoče še večja kakor je kartoteka JRZ. Iz razlogov politične morale bi bilo zelo zanimivo primerjati članstvo obeh strank na podlagi njih kartotek, ker

bi se izkazalo, da je večina članov, vpisanih v kartoteki Uzunovičeve JNS, sedaj vpisana v kartoteki JRZ. Vendar se je Uzunovičeva JNS, ko je zapihal drug veter, kljub svoji veliki kartoteki sesula kakor vsaka stavba iz kart.

Tudi Jevtič je imel kartoteko prav posebne vrste, kartoteko narodnih poslancev in kandidatov za narodne poslance pri petomajskih volitvah. V kartoteki je imel od vsakega člana še posebno svečano pismo zaobljubo, oddano pred pričami, da mu bo ostal politično zvest, pa naj si bo izvoljen za poslanca ali ne in naj bo Jevtič v vladi ali izven nje. Kljub tej lepi kartoteki pa so Jevtiča, ko je bil odstranjen iz vlade, skoro vsi poslanci zapustili.

Prav lepo kartoteko je imel tudi kaplan Križman na Jesenicah. V svoji zeleni kartoteki je imel vpisanih 900 članov, pri tajnih volitvah delavskih zaupnikov pa je dobil 200 glasov.

Kartoteka JRZ, ki je gotovo odlično urejena, ne kaže prave slike o njeni moči. Njena prava moč se bo pokazala, kadar bo sodbo izreklo ljudstvo pri svobodnih volitvah, ki se bodo vršile pod okolnostmi in na način, kakor ga že deveto leto teden za tednom zahtevamo.

„Delavska politika“

Kaj je v Palestini

Iz Palestine prihajajo te dni vznemirljive vesti. Dežela se nahaja v obsednem stanju. Nasprotstva med Arabci in Judi so narasla do vsakodnevni spopadov in atentatov.

Motijo se oni, ki mislijo, da je Sveta dežela judovska. Ne, to je arabska dežela, prav tako kot je Slovenska slovenska. V približno istem času kot pri nas je razpad rimskega imperija in prihod novih ljudstev iz Azije spremenil Palestino. Judovski narod, ki je bil približno na isti stopnji kulture kot Rimljani, je politično kot gospodarsko, pa tudi kulturno propadel s svojimi gospodarji vred. Novi rodovi so se pomešali z judovskim kmečkim in proletarskim življenjem in tisočletja so zabrisala vsako sled za Judi. V Palestini je mirno živel, oral in pasel arabski kmet.

Moderno XX. stoletje je prineslo marsikaj. Prineslo je tudi antisemitsko gonjo. Na Jude so najreakcionarnejši demagogi začeli kazati kot vzrok nesreče evropskih narodov. Krona je današnji nacional-sociali-

MALI OGLASI

Vsaka beseda Din 1.—; Iskanje služb in mali oglasi soc. značaja vsaka beseda 50 para; prve tri besede debeleje tiskane. Uprava „Sobote“ K. r. o., dielewisova 7

<p>Stanovanje</p> <p>Išče mirna stranka brez otrok v Kranju po možnosti v sredini mesta z dvema ali tremi sobami za prvi avgust. Ponudbe na upravo.</p>	<p>Kupujem</p> <p>stalno steklenice od črnih in podobne. Ponudbe pod „Steklenice“ na upravo „Sobote“.</p>
--	--

Gospodična

vajena pisarniških del, ekspedita in trgovine, se takoj sprejme. Ponudbe na upravo „Sobote“ pod „Pridna in poštena“.

Kdor preživi svoj dopust

V DALMACIJI

bo najboljšje postrežen

V PENSIONU

„BALKAN“

V CAVTATU

PRI DUBROVNIKU

Celodnevna oskrba od 45.— do 65.— din

Vodstvo, kuhinja in vsa postrežba v

SLOVENSkih ROKAH!

zem, ki se je vrgel na Jude (toda predvsem na judovski srednji sloj in proletarijat) in jim pokazal njihovo pradamovino — Palestino. Samolani se je tja izselilo 40.000 Judov.

Po drugi strani se je z nacionalno zavestjo pri drugih narodih začela buditi nacionalna zavest pri Judih, največ kot reakcija na preganjanja. Judovska buržuazija je odkrila, da je njena domovina še nedotaknjena od kapitalizma in da bi se torej tam dalo še kolonizirati in industrijalizirati. Nastal je cionistični pokret, ki naj da Judom nazaj lastno državo in politično moč.

Pred vojno je bila Palestina pod turško oblastjo. Čeprav se je cionizem začel že takrat, ni mogel praktično ničesar napraviti. Sultanov režim pač ni bil prijazen in sprejemljiv za novotarje in spremembe. Po vojni je prišla Palestina pod protektorat Anglije. Naseljevanje je zavzelo velik razmah; več stotisoč Judov je sedaj v Palestini. Razvila se je industrijalizacija, trgovina, promet. Industrijo so zgradili Judje, trgovino vodijo Judje, zemljiško veleposest tudi. Angleži pa pobirajo davke, takse, carine, imajo železnice in petrolejski vod iz Bagdada v Jafo.

Arabski kmetje so obubožali. Ko se je začelo naseljevanje Judov, so bili Arabci zadolženi do vrha, zemljo so obdelovali tako kot pred tisoč leti. Judje so kupili zemljo in dobro plačali. Ubogi felah je plačal dolgove in še nekaj denarja mu je ostalo. Potem je začel delati na judovskih veleposestvih in tovarnah. Toda vedno novi ljudje so prihajali in ti so imeli prednost, ker so bili Judje. Industrija in oblast je štivila in poznala le Jude. Brezposelna in lačna množica je narasla v tisoče in desetisoče.

To je eden glavnih vzrokov sedanjih spopadov. Drugi vzrok je političen. Panislamski pokret, ki se med Arabci kaže kot panarabski, se je začel širiti med narodi bližnjega vzhoda. Glavna težnja mu je politična neodvisnost in državna samostojnost vseh muslimanskih narodov. V Palestini se ga je oprijela tudi bogata plast arabskega prebivalstva: veleposestniki in duhovniki. Ze par let se čuje o atentatih in bombah zelo pogosto.

Pred tednom se je Palestina malo pomirila, vendar je to mir le v seneci angleških bajonetov in oklopnih avtomobilov. Prej ali slej bo v Palestini prišlo do državljanske vojne, ker so gospodarske kakor politične razmere preveč zaostrene.